

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIWERSYTETU A.M. W POZNANTU

271964

~~3433~~

7477

Konstytucja pruska,

Wypożycza się
tylko do czytelników

przyjęta

15629

przez

króla pruskiego i obiedwie izby.

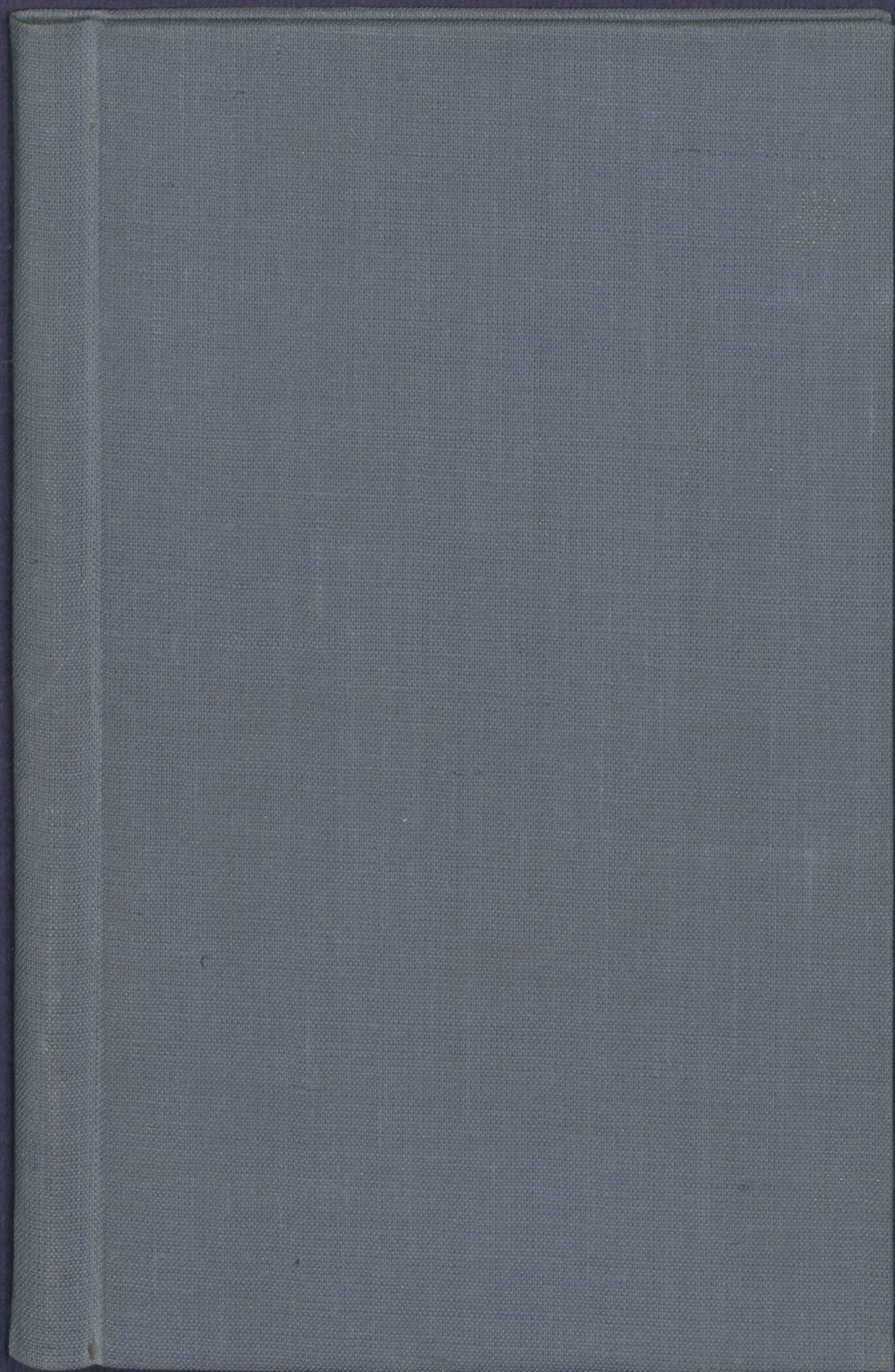

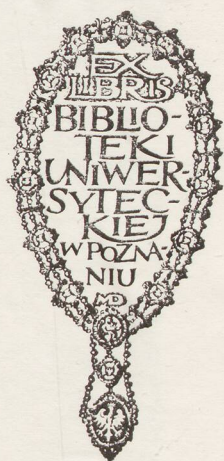
Poznań,

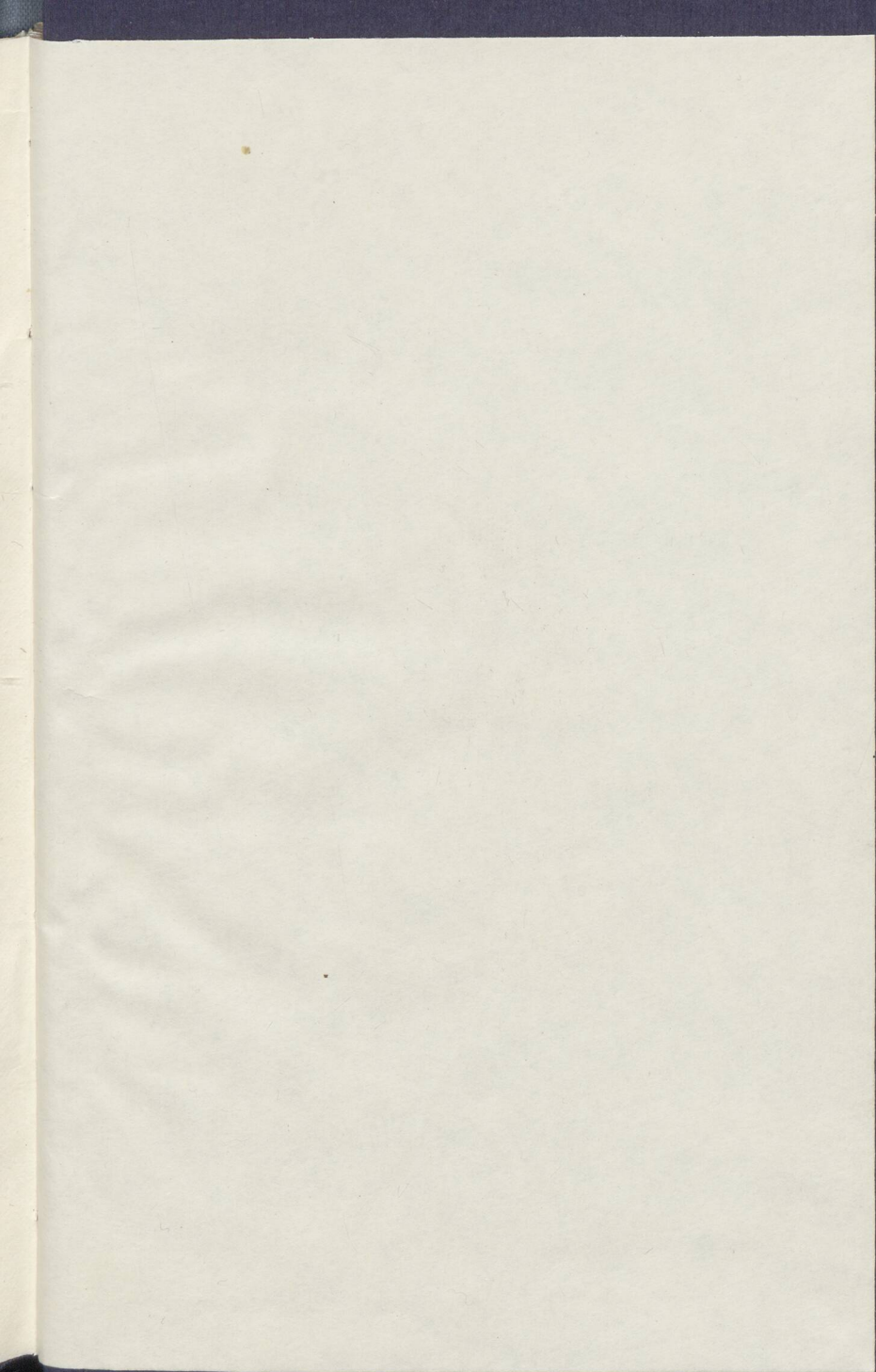
Czcionkami i nakładem A. Woykowskiego.

1850.

X

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIwersytetu A.M. w POZNANIE

271964

~~3433~~

7477

Konstytucya pruska,

Wypożycza się
tylko do czytelników

przyjęta

15629

przez

króla pruskiego i obiedwie izby.

Poznań,

Czcionkami i nakładem A. Woykowskiego.

1850.

Konstytucja państwa

Przegląd

Przez

271964 I

Przebieg i opis choroby

Przez
Członka i młodego A. Wójcickiego

1850

4285854

My Fryderyk Wilhelm, z Bożej łaski król pruski etc. etc. oświadczamy i wiadomo czynimy, że, kiedy ogłoszona przez Nas w dniu 5. Grudnia 1848 zwyczajną drogą prawodawstwa i przez obiedwie izby naszego królestwa uznana konstytucya państwa pruskiego uległa już zastrzeżonej rewizyi, my też konstytucyą w zgodzie z obiema izbami uświęciliśmy jako prawomocną i obowiązującą.

Ogłaszamy ją zatém jako ustawę zasadniczą państwa następuję:

Tytuł I.

O terytoryum państwa.

Art. 1. Wszystkie kraje monarchii w jęj terażniejszym obrębie stanowią terytoryum państwa pruskiego.

Art. 2. Granice tego terytoryum mogą tylko na mocy prawa uledz jakiegokolwiek zmianie.

Tytuł II.

O prawach Prusaków.

Art. 3. Konstytucya i ustawy prawne oznaczają pod jakiemi warunkami nabyć można miano Prusaka i praw

obywatelskich, takowe wykonywać lub utracić.

Art. 4. Wszyscy Prusacy są równi w obliczu prawa. Przywilejów stanu nie ma. Urzędy publiczne, pod warunkami prawem ustanowionemi, dla wszystkich uzdatnionych porówno dostępne.

Art. 5. Wolność osobista zaręczona. Forma i warunki, pod jakimi ukrócenie téjże, mianowicie aresztowanie, jest dozwolone, oznaczone będą prawem.

Art. 6. Mieszkanie jest nietykalne. Wkraczanie do niego i przetrząsanie domu, tudzież zabieranie listów i papierów są tylko dozwolone w przypadkach i formie prawem oznaczonych.

Art. 7. Nikt przed innym, jak tylko przed właściwym sobie sędzią, stawionym być nie może. Sądy wyjątkowe i nadzwyczajne komisye są niedozwolone.

Art. 8. Karami tylko stosownie do prawa zagrażać i wymierzać je można.

Art. 9. Własność jest nietykalna. Może tylko z powodów powszechnego dobra i za poprzedniem, w nagłych wypadkach chociażby tymczasowo oznaczoném wynagrodzeniem: wedle prawa, być odebraną lub ograniczoną.

Art. 10. Śmierć cywilna i kara konfiskaty majątku, zniesiona.

Art. 11. Wolność wyniesienia się z państwa ograniczona jest tylko obowiąz-

zkiem służby wojskowej. Procentu wywozowego ściągać nie wolno.

Art. 12. Zaręcza się wolność wyznania, łączenia się w towarzystwa religijne (art. 31 i 32) i wspólnego tak domowego jak publicznego wykonywania obrządków religii. Używanie praw obywatelskich i politycznych jest niezależne od wyznania religijnego. Wykonywanie wolności religijnej nie powinno przynosić uszczerbku obowiązkom obywatelskim lub politycznym.

Art. 13. Stowarzyszenia religijne, jako téż duchowne którym nie służą prawa korporacyi, mogą praw tychże dostąpić mocą ustaw.

Art. 14. W urządzeniach państwa będących w związku z wykonywaniem religii, przyjęta zostaje za podstawę religia chrześcijańska — bez uszczerbku wszelako dla wolności religijnej zaręczonéj w art. 12.

Art. 15. Kościół ewangelicki i rzymsko katolicki, jako téż każda inna religijna jednota urządza interesa swoje i zawiaduje niemi samoistnie; również pozostaje w posiadaniu i używaniu instytucyj, zakładów i funduszy przeznaczonych na cel jego obrządku, wykształcenia lub dobroczynności.

Art. 16. Porozumiewanie się towarzystw religijnych ze swymi przełożonymi odbywa się bez przeszkody. Obwieszcze-

nie rozporządzeń kościelnych podlega tylko tym ograniczeniom, którym wszelkie inne obwieszczenia podlegają.

Art. 17. Co do patronatu kościelnego i warunków, pod którymi takowy się znosi, wyjdzie prawo osobne.

Art. 18. Prawo zamianowania, prezentowania, wyboru i potwierdzania przy obsadzaniu miejsc kościelnych, o ile ono państwu służy, a nie opiera się na patronacie lub osobnych tytułach prawnych znosi się niniejszém. Ustawa ta nie dotyczy się rozdzielania posad duchownych w wojsku lub przy instytucjach publicznych.

Art. 19. Zaprowadzenie małżeństw cywilnych nastąpi w skutek osobnej ustawy, która zarazem przepisze formę rejestrów stanu cywilnego.

Art. 20. Wolność nauczania gwarantowana.

Art. 21. O wykształceniu młodzieży zaradzą dostatecznie szkoły publiczne. Rodzicom lub ich zastępcom nie wolno jest własnych lub powierzonych sobie dzieci pozostawiać bez nauki przepisanej w publicznych szkołach ludowych.

Art. 22. Wolno każdemu udzielać nauki i tworzyć zakłady naukowe, skoro tylko udowodni przed właściwą władzą rządową swoje moralne, naukowe i techniczne uzdatnienie.

Art. 23. Wszystkie tak publiczne jak prywatne zakłady naukowe i edukacyjne stoją pod dozorem wyznaczonych ku temu władz. Nauczyciele publiczni mają prawa i obowiązki urzędników państwa.

Art. 24. Przy urządzaniu publicznych szkół ludowych, należy szczególnie mieć na względzie stósunki religijne. Nauką religii w szkole ludowej kierują właściwe stowarzyszenia religijne. Stosunkami zewnętrznymi szkoły ludowej zawiaduje gmina. Państwo, przy współuczestnictwie gmin prawem uregulowaném wybiera, z pomiędzy uzdatnionych nauczycieli na posady przy publicznych szkołach ludowych.

Art. 25. Gmina obmyśla środki do założenia, utrzymania i rozszerzenia szkoły ludowej; w razie zaś dowiedzionej niemożności dostarcza ich rząd w sposób uzupełniający. Zobowiązania osób trzecich, na szczególnych tytułach prawnych oparte, pozostają nienaruszone. Rząd zaręcza zatem nauczycielom przy szkołach ludowych dochód stósowny do stosunków miejscowych. Nauki udzielają się bezpłatnie w publicznej szkole ludowej.

Art. 26. Osobna ustawa urządzi cały system nauczania.

Art. 27. Każdy Prusak ma prawo do wolnego objawiania myśli swoich mową, pismem, drukiem i obrazowem przedstawieniem. Cenzura nie może być zapro-

wadzoną, wszelkie zaś inne ograniczenie wolności druku tylko na drodze prawodawstwa nastąpią.

Art. 28. Przewinienia popełnione słowem, pismem, drukiem lub obrazowem przedstawieniem, będą karane wedle ogólnego prawa karnego.

Art. 29. Wszyscy Prusacy mają prawo zgromadzać się spokojnie i bez broni w miejscach zamkniętych, a to bez poprzedniego pozwolenia zwierzchności. Przepis ten nie rozciąga się do zgromadzeń pod gołem niebem, które i pod względem poprzedniego od zwierzchności pozwolenia podlegają przepisom prawa.

Art. 30. Wszyscy Prusacy mają prawo łączyć się w towarzystwa w takich celach, które się ustawom karnym nie sprzeciwiają. Ustawy zawierają przepisy, jak prawo w niniejszym i poprzednim (29) artykule zagwarantowane, wykonywaném być winno, ku ubezpieczeniu publicznej spokojności. Stowarzyszenia polityczne mogą ulegać ograniczeniom i przemijającym zakazom w drodze prawodawstwa.

Art. 31. Prawo przepisuje warunki, pod któremi wolno udzielić lub odmówić praw korporacyjnych.

Art. 32. Prawo robienia podań i prośb służy wszystkim Prusakom. Władze jednak tylko i korporacje mogą robić podania w imieniu ogółu.

Art. 34. Wszyscy Prusacy są do służby wojskowej obowiązani. Prawo określa sposób i zakres tego obowiązku.

Art. 36. Siła zbrojna nie może być użyta na przytłumienie wewnętrznych niepokojności i do wykonania prawa tylko w przypadkach i formach prawem określonych i za rekwizycją władzy cywilnej. Pod tym ostatnim względem oznaczone będą prawem wyjątki.

Art. 38. Sile zbrojnej nie wolno ani w czasie służby ani po za służbą obradować, toż zgromadzać się inaczej jak na rozkaz. Zgromadzenia i stowarzyszenia landwery ku naradzaniu się o urządzeniach wojskowych, rozkazach i rozporządzeniach nawet wtenczas miejsca mieć nie mogą, kiedy landwera nie jest powołaną.

noszą się do armii, o ile ich nie znoszą wojskowe prawa i przepisy karne.

Art. 40. Ustanawianie lenności i zakładanie familijnych fideikomisów jest zabronione. Istniejące majoraty i fideikomisa familijne będą zamienione przez rozporządzenia prawne na własność wolną. Ustawy te nie tyczą się jednak fundacyi familijnych.

Art. 41. Poprzedzające rozporządzenia (Art. 40) nie rozciągają się teraz jeszcze do lenności koronnych, do królewskiego domowego i książęcego fideikomisu — jako téż do lenności leżących po za granicami państwa i do bezpośrednich niegdys posiadłości i fideikomisów państwa niemieckiego, o ile te ostatnie niemieckiem prawem związkowém są zagwarantowane. Osobne ustawy urządzają ich stósunki prawne.

Art. 42. Prawo do wolnego rozporządzania własnością ziemską ulega tym tylko ograniczeniom, które płyną z prawodawstwa powszechnego. Zapewnia się podzielność własności ziemskiej i spłacalność ciężarów gruntowych. Quoad manum mortuam mogą być ustanowione ograniczenia w prawie nabywania własności gruntowej i rozporządzania nią.

Znoszą się bez wynagrodzenia

- 1) jurydykcyja patrymonialna, policyja i władza patrymonialna, równie jak

i przywiązane do niektórych majątków, ziemskich przywileje i prawa udzielonego zwierzchnictwa (Hoheitsrechte).

- 2) zobowiązania pochodzące z powyższych praw, z opieki dominialnej, z dawniejszego poddaństwa dziedzicznego (Erbunterthänigkeit) z dawniejszego urzędzenia podatków i procederu.

Wraz ze zniesieniem praw znoszą się także ciężary i prestacye, do których dotychczasowi posiedziciele przywileju obowiązani byli. Przy dziedzicznem przekazywaniu majątku ziemskiego wolno tylko zupełną własność przekazywać, można przecież i tutaj zastrzedz sobie stały, ale splecalny czynsz. Dalszy rozwój tych ustaw pozostawia się prawom osobnym.

Tytuł III.

O królu.

Art. 43. Osoba króla jest nietykalna.

Art. 44. Ministrowie króla są odpowiedzialni. Wszystkie czyny rządowe królewskie muszą pod nieważnością być kontrasygnowane przez jednego ministra, który tym sposobem bierze na siebie odpowiedzialność.

Art. 45. Królowi tylko służy władza wykonawcza. On mianuje i usuwa ministrów. On nakazuje ogłaszanie ustaw i wydaje potrzebne do ich wykonania rozporządzenia.

Art. 46. Król ma najwyższe dowództwo nad wojskiem.

Art. 47. Król rozdaje wszystkie posady w armii, jako téż w innych gałęziach służby wojskowej, gdzie prawo inaczej nie stanowi.

Art. 48. Król ma prawo wypowiadania wojny, zawierania pokoju i innych traktatów z obcymi rządami. Te ostatnie, jeśli są traktaty handlowe, lub układy wkładające na państwo ciężary, na pojedynczych obywateli zobowiązania, potrzebują, pod nieważnością, przyzwolenia izb.

Art. 49. Królowi służy prawo ułaskawienia i łagodzenia kary. Jeżeli chodzi o ułaskawienie ministra skazanego za swoje czynności urzędowe, wtenczas prawo to może być wykonywaném tylko na wniosek téj izby, która nań skargę podała. Rozpoczęte już śledztwo może król tylko na zasadzie osobnej ustawy kazać przerwać i zaniechać.

Art. 50. Królowi służy prawo rozdawania orderów i innych z przywilejami niepołączonych oznak honorowych. Król wykonywa prawo mennicy według przepisów prawa.

Art. 51. Król zwołuje izby i zamyka posiedzenia. Może téż obie razem, albo téż jedną z nich rozwiązać. W takim jednak przypadku muszą wyborcy być zebrani w przeciągu 60 dni po rozwiązaniu,

a izby w przeciągu 90 dni po rozwiązaniu.

Art. 52. Wolno królowi odroczyć izby. Bez ich przyzwolenia odroczenie to do 30 dni najdaléj rozciągać się może, i nie powinno się powtórzyć w czasie téjże samej sessyi.

Art. 53. Korona jest stósownie do ustawy familijnej dziedziczną w linii męskiej domu królewskiego wedle prawa pierworodztwa i porządku spadkowego linealnego agnatów.

Art. 54. Król staje się pełnoletnim po ukończeniu ośmnastego roku życia. W obliczu izb składa on przysięgę, że zachowa stale i niezłomnie konstytucją, i zgodnie z nią i z ustawami rządzić będzie.

Art. 55. Bez zezwolenia obu izb nie może król panować jednocześnie nad obcemi państwami.

Art. 56. Kiedy król jest małoletni lub z innego powodu znajduje się w niemożności prowadzenia rządów, wtedy prawem dziedzicznego następstwa (Art. 53) najbliższy korony obejmuje rejencyą. Winien natychmiast zwołać izby, a te na połączonem posiedzeniu wydają uchwałę o potrzebie rejencyi.

Art. 57. Jeżeli nie masz w linii dziedzicznej pełnoletniego najbliższego korony, a prawo, na taki przypadek nie wydało żadnego zastrzeżenia, w takim razie mi-

ministertwo stanu zwołuje izby i te na posiedzeniu walnem obierają reagenta. Aż do rozpoczęcia przez niego rejencyi, ministertwo stanu prowadzi rządy.

Art. 58. Reagent władzę służącą królowi wykonywa w imieniu króla. Po ustanowieniu rejencyi przysięga w obec izb połączonych, że zachowa stale i niezłomnie konstytucyą, że zgodnie z nią i z prawami rządzić będzie. Aż do złożenia téj przysięgi ministertwo stanu odpowiedzialnym zostaje za wszystkie czynności rządowe. —

Art. 59. Fundusz fideikomisu koronnego zachowuje naznaczone sobie ustawą z dn. 17, Stycznia 1820 r. dochód roczny z przychody od dóbr i lasów.

Tytuł IV.

O ministrach.

Art. 60. Ministrowie, równie jako i urzędnicy publiczni do ich zastępowania przeznaczeni, mają wstęp do każdej izby i muszą każdego czasu na żądanie być słuchani. Każda izba może żądać obecności ministrów. Ministrowie mają wtedy tylko prawo głosowania w jednej lub drugiej izbie, kiedy są jej członkami.

Art. 61. W skutek uchwały jednej izby, mogą być ministrowie oskarżeni o zbrodnie zgwałcenia konstytucyi, przekupstwa i zdrady. Najwyższy trybunał królestwa orzeka w połączonych senatach

co do takiego oskarżenia. Dopóki jeszcze dwa najwyższe istnieją trybunały, łączą się one w jeden sąd ku temu celowi. Osobna ustawa bliższe obejmie rozporządzenia co do przypadków odpowiedzialności, co do postępowania i stopni kary.

Tytuł V.

O izbach.

Art. 62. Władzę prawodawczą wykonywają wspólnie król i dwie izby. Zgoda króla i obu izb potrzebną jest do każdej ustawy. Projekta do praw skarbowych i budżety przedkładane będą najprzód izbie drugiej; ostatnie izba I. albo w całości przyjmuje albo też odrzuca.

Art. 63. Tylko na przypadek, gdyby utrzymanie bezpieczeństwa publicznego, lub usunięcie jakiego niezwykłego nieszczęścia koniecznie tego wymagało, mogą — jeżeli izby nie są zgromadzone, pod odpowiedzialnością całego ministerstwa stanu wydane być rozporządzenia z mocą obowiązującą prawa, ale nie sprzeciwiające się konstytucyi. Rozporządzenia te wszelako winny być natychmiast po zgromadzeniu się izb, tymże do zatwierdzenia przedłożone.

Art. 64. Prawo projektowania ustaw służy królowi, równie jak i każdej izbie. Projekta odrzucone przez jedną z izb albo przez króla, nie mogą być powtórnie wnoszone na tejże sessyi.

Art. 65. Izba pierwsza składa się:

- a) z doletnich książąt krwi królewskiej;
- b) z naczelników niegdyś bezpośrednio państwu niemieckiemu poddanych domów Prusiech, z naczelników tych familii, którym w moc rozkazu królewskiego służy prawo do zasiadania i głosowania w izbie pierwszej, prawo według starszeństwa i następstwa w linii prostej przekazujące się. W rzeczonym rozkazie królewskim ustanowione będą zarazem warunki, pod którymi prawo to przywiązane jest do pewnej oznaczonej własności ziemskiej. Prawo to nie może być wykonywanem przez zastępców i spoczywa przez czas małoletności, lub służby urzędu jakiego państwa nie niemieckiego, albo dopóki mający je, mieszka po za granicami Pruss;
- c) z członków mianowanych przez króla dożywotnie. Ich liczba nie może przenosić dziesiątej części członków wymienionych pod *a* i *b*.;
- d) z 90 członków, którzy w okręgach wyborczych oznaczonych prawem, przez trzydziestokrotną liczbę wyborców pierwotnych (Art. 70) płacących najwyższe podatki bezpośrednie, zostaną do izby téj wybrani;
- e) z 30 członków wybranych z większych miast kraju przez rady gminne.

Ogółowa liczba członków wymienionych pod *a* do *c* nie może przenosić liczby oznaczonej pod *d* i *e*.

Rozwiązanie izby pierwszej odnosi się tylko do członków téj wybranych.

Art. 66. Utworzenie izby I. w sposób określony w art. 65, nastąpi dn. 7. Sierpnia 1852 roku. Aż do tego peryodu pozostaje prawomocną ustawa wyborcza dla izby I. z dn. 6. Grudnia 1848.

Art. 67. Okres prawodawczy izby I. ustanawia się na lat sześć.

Art. 68. Każdy Prusak może być wybranym do izby I., skoro czterdziesty rok życia skończył, nie utracił zupełnego używania praw obywatelskich w skutek prawomocnego wyroku sądowego i już przez pięcioletni przeciąg czasu pruskim był obywatelem. Członkowie izby I. nie pobierają ani kosztów podróży, ani dyet.

Art. 69. Izba II. składa się z 350 członków. Okręgi wyborcze zakreśli prawo. Mogą się zaś składać z jednego lub kilku obwodów, z jednego lub kilku miast większych.

Art. 70. Każdy Prusak, który ukończył dwudziesty i piąty rok życia, i w gminie gdzie przemieszkuje, jest uzdolnionym do wyborów gminnych, ma prawo do głosowania jako wyborca pierwotny. Kto ma w kilku gminach prawo do wyborów gminnych, prawo do głosowania

jako wyborca pierwotny wykonywać może tylko w gminie jednéj.

Art. 71. Obiorcy pierwotni każdéj gminy wybierają jednego wyborcę na każdą pełną liczbę 250 dusz jéj ludności. Obiorcy pierwotni podzielą się według opłaconych przez nich podatków bezpośrednich na trzy oddziały, a to tak, iż na każdy oddział przypadnie trzecia część sumy ogółowej podatków od wszystkich obiorców pierwotnych.

Suma ogółowa oblicza się:

- a) od gminy, jeżeli gmina sama w sobie tworzy okręg pierwotno-obiorczy,
- b) od okręgu, jeżeli na okręg pierwotno-obiorczy kilka gmin przypada.

Oddział pierwszy składać się będzie z obiorców pierwotnych, na których najwyższe podatki przypadają, aż do wysokości trzeciej części ogółowej sumy podatkowej.

Oddział drugi składać się będzie z obiorców pierwotnych, na których najbliższe pierwszym podatki przypadają aż do wysokości takż trzeciej części sumy ogółowej podatkowej.

Oddział trzeci składa się z obiorców pierwotnych najniżej opodatkowanych, na których ostatnia część trzecia sumy ogółowej przypada.

Każdy oddział wybiera osobno jedną trzecią część wyborców. Oddziały mogą być podzielone na kilka wspólnot wyborczych (Wahlverbände), z których żadne jednakże więcej nad 500 obiorców pierwotnych zawierać nie powinno.

Wyborcy zostają wybrani w każdym oddziale z liczby obiorców pierwotnych okręgu pierwotno wyborczego bez względu na oddziały.

Art. 72. Wyborcy wybierają posłów.

Szczegóły dotyczące się aktu wyboru określa prawo o wyborach, które także przepisze sposób postępowania dla tych miast, w których zamiast podatków bezpośrednich wybierany jest podatek od mlewa i rzezi.

Art. 73. Okres prawodawczy izby drugiej stanowi się na lat trzy.

Art. 74. Na posła do izby drugiej może być każdy Prusak wybrany, który ukończył 30 rok życia, nie utracił pełnego używania praw obywatelskich w skutek prawomocnego wyroku sądowego, i który już od trzech lat pruskim jest obywatelem.

Art. 75. Po opływie okresu prawodawczego nowe do izb odbywają się wybory. Podobnie się dzieje w przypadku ich rozwiązania. W obu razach wolno znowu obierać dotychczasowych członków.

Art. 76. Król zwołuje izby regularnie w miesiącu Listopadzie każdego roku, a nadto, ile razy tego okoliczności wymagać będą.

Art. 77. Król otwiera i zamyka izby osobiście, albo téż przez upoważnionego ku temu ministra na posiedzeniu izb połączonych.

Obie izby powołują się, otwierają i zamykają jednocześnie.

W razie rozwiązania jednéj izby, druga jednocześnie odroczoną zostaje.

Art. 78. Każda izba sprawdza upoważnienie członków swoich i rozstrzyga w téj mierze. Urządza porządek swych zatrudnień, swą karność przez osobny regulamin i wybiera swego prezesa, wiceprezesów i sekretarzy.

Urzędnicy nie potrzebują urlopów do wstąpienia do izby.

Każdy członek izby utracą prawo zasiadania w niej i głosowania, przez przyjęcie płatnego urzędu publicznego, albo téż awansu w służbie rządowej, i tylko w skutek nowego wyboru miejsce swoje odzyskać może. —

Nie wolno nikomu być członkiem obu izb.

Art. 79. Posiedzenia obu izb są publiczne. Każda izba zamienia się na wniosek prezesa swego albo téż 10 członków w wydział tajny, gdzie przedewszystkiém

w przedmiocie wniosku tego uchwała zapasć powinna.

Art. 80. Żadna z obuch izb nie może stanowić uchwały, jeśli nie jest zebrana większość jej członków. Każda izba stanowi uchwały swoje większością nadpołowiczną, z zastrzeżeniem wyjątków, które regulamin izby dla wyborów może zaprowadzi.

Art. 81. Każda izba ma dla siebie prawo podawania adresów do króla.

Nikt nie może nikomu, lub jednej z nich wręczać osobiście podania lub adresu.

Każda izba może do siebie wystósowane podania oddać ministrom i żądać od nich wyjaśnienia względem skarg nadesłanych.

Art. 82. Każda izba ma prawo dla własnego objaśnienia mianować komisye celem zbadania dokonanych czynów.

Art. 83. Członkowie izb obudwóch są reprezentantami całego narodu. Głosują podług wolnego przekonania swego i żadne ich polecenia ani instrukcye nie wiążą.

Art. 84. Za głosowanie swe w izbie nigdy, za wyrzeczone zaś tamże zdania tylko izbie samój w moc regulaminu czynności (Art 78) mogą być do odpowiedzialności pociągani.

Żaden członek izby nie może bez jéj zezwolenia w czasie trwania posiedzeń być pociągany do śledztwa lub aresztowanym za postępek karą zagrożony, chyba że schwytanym zostanie na gorącym uczynku lub w ciągu najbliższych po nim 24 godzin.

Takie samo zezwolenia potrzebném jest przy aresztowaniu za długi.

Wszelkie postępowania karne przeciwko członkowi izby, każde uwięzienie śledcze lub cywilne, może być zawieszone na czas trwania posiedzeń, jeżeli sobie właściwa izba tego życzy.

Art. 85. Członkowie drugiej izby otrzymują ze skarbu państwa koszta podróży i dzienną płacę stósownie do przepisów prawa w tym względzie. Zrzekanie się tego nie jest dozwolone.

Tytuł VI.

O władzy sądowej.

Art. 86. Władza sądowa wykonywa się w imieniu króla przez sądy niezależne, i jedynie prawom, a nie żadnej innéj władzy podległe.

Wyroki wydają i wykonywają się w imieniu króla.

Art. 87. Sędziowie mianowani zostają przez króla lub w jego imieniu, dożywotnie.

Mogą tylko na mocy sądowego wyroku z powodów naprzód przez prawo

przewidzianych urząd swój stracić zupełnie, lub na czas pewien. Tymczasem zawieszenie w urzędzie nie w moc prawa wyrzeczone, lub téż przeniesienie poniewolne na inne miejsce, albo pensjonowanie może nastąpić tylko z powodów i pod formą w prawie określoną, i tylko w moc wyroku sądowego.

Rozporządzenie to nie stosuje się do translokacyi potrzebnych w skutek zmian organizacyi sądów lub ich obwodów.

Art. 88. Sędziowie nie mogą odtąd piastować innych płatnych urzędów publicznych. Wyjątki nastąpić mogą tylko na mocy prawa.

Art. 89. Organizacya sądów określi się prawem.

Art. 90. Do urzędu sędziowskiego powołanym być może tylko ten, kto się do niego wedle przepisów prawa uzdatnił.

Art. 91. Rządy przeznaczone dla osobnych gałęzi interesów, osobliwie sądy handlowe i rzemieślnicze, ustanowione zostaną na drodze prawodawczej wszędzie, gdzie ich potrzeba miejscowa wymaga.

Organizacya i kompetencya takich sądów, postępowanie na nich, zamianowanie ich członków, szczegółowe tych ostatnich stosunki, jako téż trwanie urzędu, określa ustawy.

Art. 92. W Prusiech będzie odtąd jeden tylko trybunał najwyższy.

Art. 93. Rozprawy w sądach wyrokujących o sprawach cywilnych i karnych będą publiczne. Publiczność jednakże może wyrokiem publicznie ogłoszonym zostać wykluczoną, jeżeli rzecz zagraża porządkowi lub dobrem obyczajom.

W innych przypadkach jawność tylko ustawami ograniczoną być może.

Art. 94. W zbrodniach, na które ciężkie kary są przeznaczone, we wszystkich przestępstwach politycznych i przewinieniach prasy, których prawo wyrażnie nie wyłącza, o winie oskarżonego wyrzekają przysięgli.

Utworzenie sądów przysięgłych prawo określi. —

Art. 95. Prawo wydane za uprzedniem zezwoleniem izb może ustanowić osobny trybunał przysięgłych, który zajmować się będzie zbrodnią zdrady stanu i temi ciężkimi przestępstwami przeciwko wewnętrznemu i zewnętrznemu bezpieczeństwu państwa, które mu wydzielone zostaną prawem. Organizacją tego sądu ureguje prawo. —

Art. 96. Kompetencją sądów i władz administracyjnych określa prawo. Zatarci kompetencyjne pomiędzy władzami administracyjnymi a sądowni rozstrzy-

ga prawem ku temu wyznaczony trybunał. —

Art. 97. Warunki, pod któremi można zanieść skargę przeciwko publicznym, cywilnym lub wojskowym urzędnikom, jeżeli przekraczając zakres władzy swojej urzędowej prawo nadweryżają — określa prawo. Niepotrzeba jednakże na to żadnego poprzedniego pozwolenia przełożonej władzy.

Tytuł VII.

O urzędnikach publicznych nie sądowych.

Art. 98. Prawo określi szczegółowe stosunki nie należących do stanu sędziowskiego urzędników publicznych wraz z prokuratorami królewskimi. Prawo to nie ograniczając niestósownie rządu w jego organach wykonawczych, zabezpieczy należnie urzędników publicznych przeciw dowolnemu wydzieraniu urzędu i dochodów.

Tytuł VIII.

O Finansach.

Art. 99. Wszystkie dochody i rozchody państwa winny być z góry na każdy rok w przybliżony sposób obliczone i na budżet skarbu publicznego wniesione.

Budżet stanowi się corocznie przez ustawę.

Art. 100. Podatki i cła do skarbu państwa płynące mogą być do tyła tylko pobierane, o ile zamieszczone na budżecie lub osobną ustawą przepisane zostały.

Art. 101. Nie można wprowadzać przywilejów w przedmiocie cel i podatków.

Istniejące ustawy podatkowe ulegną rewizji, przy czém wszelki przywilej ma być zniesiony.

Art. 102. Urzędnicy publiczni i komunalni mogą tylko na zasadzie prawa pobierać opłaty i należności. (Gebühren).

Art. 103. Zaciąganie pożyczki na rzecz skarbu publicznego może tylko na zasadzie ustawy nastąpić. Przepis ten rozciąga się i do przejmowania rękojmi ze strony państwa.

Art. 104. Każde przekroczenie budżetu wymaga następnego przyzwolenia izb.

Najwyższa izba obrachunkowa przegląda i stanowi ostatecznie rachunki budżetu. Ogólny rachunek względem corocznego zarządu finansowego państwa włącznie z przeglądem długów publicznych, przedłożony zostaje izbom przez najwyższą izbę obrachunkową celem deszarżowania rządu.

Osobna ustawa oznaczy urządzenie i zakres działania najwyższej izby obywatelskiej.

Tytuł IX.

O gminach, związkach powiatowych, obwodowych i prowincyanlych.

Art. 105. Reprezentacyą i zarząd gmin, powiatów, obwodów i prowincyi państwa pruskiego oznaczają osobne prawa z zachowaniem jednak następujących zasad:

1., O wewnętrznych i szczegółowych sprawach prowincyi, obwodów, powiatów i gmin stanowią rady z wybranych reprezentantów złożone; a ich uchwały będą wykonywane przez naczelników prowincyi, obwodu, powiatu i gminy.

Ustawa oznaczy przypadki i których uchwały tych reprezentancyi ulegać mają zatwierdzeniu wyższej reprezentancyi albo téż rządu.

2., Naczelników prowincyi, obwodów i powiatów mianuje król.

O udziale rządu w rozdawaniu posad naczelników gmin i o wykonywaniu prawa wyborczego służącego gminom, ordynacya gminna szczegółowo rozporządza.

3., Gminom w szczególności służy prawo samo dzielnego zarządu swych wewnętrznych gminnych stosunków pod ustawami zakresłonymi nadzorem rządu.

O udziale gmin przy zarządzie policją miejscową, wyrzeczcie prawo.

Do utrzymania porządku może wedle bliższego oznaczenia prawa w moc uchwały gminnej utworzoną być gwardya lub straż komunalna i obywatelska (Gemeinde-Schultz und Bürger-Wehr.)

4., Obrady reprezentancyi prowincjonalnych, obwodowych, powiatowych i gminnych są publiczne. Ustawa oznacza wyjątki. Corocznie jedno przynajmniej sprawozdanie co do przychodu i rozchodu ogłoszoném być winno.

Rozporządzenie ogólne.

Art. 106. Ustawy i rozporządzenia wtedy tylko obowiązują, jeśli poprzednio ogłoszone zostaną w formie prawem przepisanej.

Dociekanie prawomocności należycie ogłoszonych rozporządzeń królewskich nie należy do władz, tylko do izb.

Art. 107. Konstytucya może być zmienioną na zwyczajnej, drodze prawodawstwa, przyczém dostateczną jest w każdej izbie zwykła większość nadpołowiczna, w dwóch głosowaniach przedzielonych przynajmniej 21 dniowym czasem przeciągiem.

Art. 108. Członkowie obydwóch izb i wszyscy urzędnicy publiczni składają królowi przysięgę na wierność i posłu-

szeństwo, tudzież na sumienne zachowanie konstytucyi.

Wojsko na konstytucją przysięgać nie będzie.

Art. 109. Istniejące cła i podatki mają być nadal pobierane, i wszystkie rozporządzenie istniejących kodeksów, pojedynczych ustaw i rozporządzeń, które się niniejszej konstytucyi nie sprzeciwiają, pozostają w swój mocy, dopóki przez ustawę zmienionemi nie zostaną.

Art. 110. Wszystkie władze rządowe, istniejące na zasadzie ustaw dotychczasowych, pozostają w czynności aż do przeprowadzenia dotyczących ustaw organicznych. —

Art. 111. Na przypadek wojny albo rozruchu, w razie publicznemu spokojowi zagrażającego niebezpieczeństwa mogą artykuły 5, 6, 7, 27, 28, 29, 30 i 36 ustawy konstytucyjnej czasowe i miejscowo być zawieszone. Bliższe postanowienia w téj mierze objęte będą osobną ustawą.

Rozporządzenia przechodnie.

Art. 112. Aż do wyjścia przewidzianego w art. 26 prawa, pozostaje się do sprawy szkół i nauczania przy istniejących obecnie przepisach prawnych.

Art. 113. Zanim uskutecznioną będzie rewizya prawa karnego wyjdzie osobne prawo o przestępstwach popełnio-

nych słowem, pismem, drukiem lub obrazowem wystawieniem.

Art. 114. Aż do wyjścia nowój ordynacyi komunalnej pozostaje się przy dotychczasowych ustawach o zarządzie policyjnym.

Art. 115. Aż do wyjścia przewidzianego w art. 72 prawa o wyborach, pozostaje w swój mocy rozporządzenie z dn. 30 Maja 1849 o wyborze posłów do izby drugiej.

Art. 116. Istniejące dotychczas dwa trybunały najwyższe połączone zostaną w jeden tylko. Organizacya nastąpi w moc osobnego prawa.

Art. 117. W prawie dotyczącem się urzędników publicznych będzie się miało szczególny wzgląd na pretensye tych urzędników, którzy przed publikowaniem ustawy konstytucyjnej posady etatowe już piastowali.

Art. 118. Gdyby w skutku mającej się ułożyć na zasadzie projektu z dn. 26 Maja 1849 dla Niemiec konstytucyi potrzebne były zmiany w niniejszej ustawie konstytucyjnej, natenczas król takowe rozporządzi a rozporządzenia te zakomunikuje izbom przy ich najbliższém zebraniu.

Izby wyrzekną wtedy, czy tymczasowe rozporządzone zmiany zgadzają się z niemiecką konstytucją.

Art. 119. W art. 54 wzmiankowane
zaprzysiężenie króla, jako téż przepisana
przysięga obu izb i wszystkich urzędni-
ków publicznych nastąpi natychmiast po
ukończeniu w drodze prawodawstwa roz-
poczetéj rewizyi niniejszój konstytucyi.
(Art. 62 i 108.)

Na oryginale własnoręcznym naszym
podpisem i wyciśnioną królewską pie-
częcią opatrzone.

Dano w Szarlotenburgu 31. Stycz. 1850.
(L. S.) Fryderyk Wilhelm.

Hrabia Brandenburg, Ladenberg,
Manteufel, Strotha, von der Heydt,
Rabe, Simons, Schleinitz.

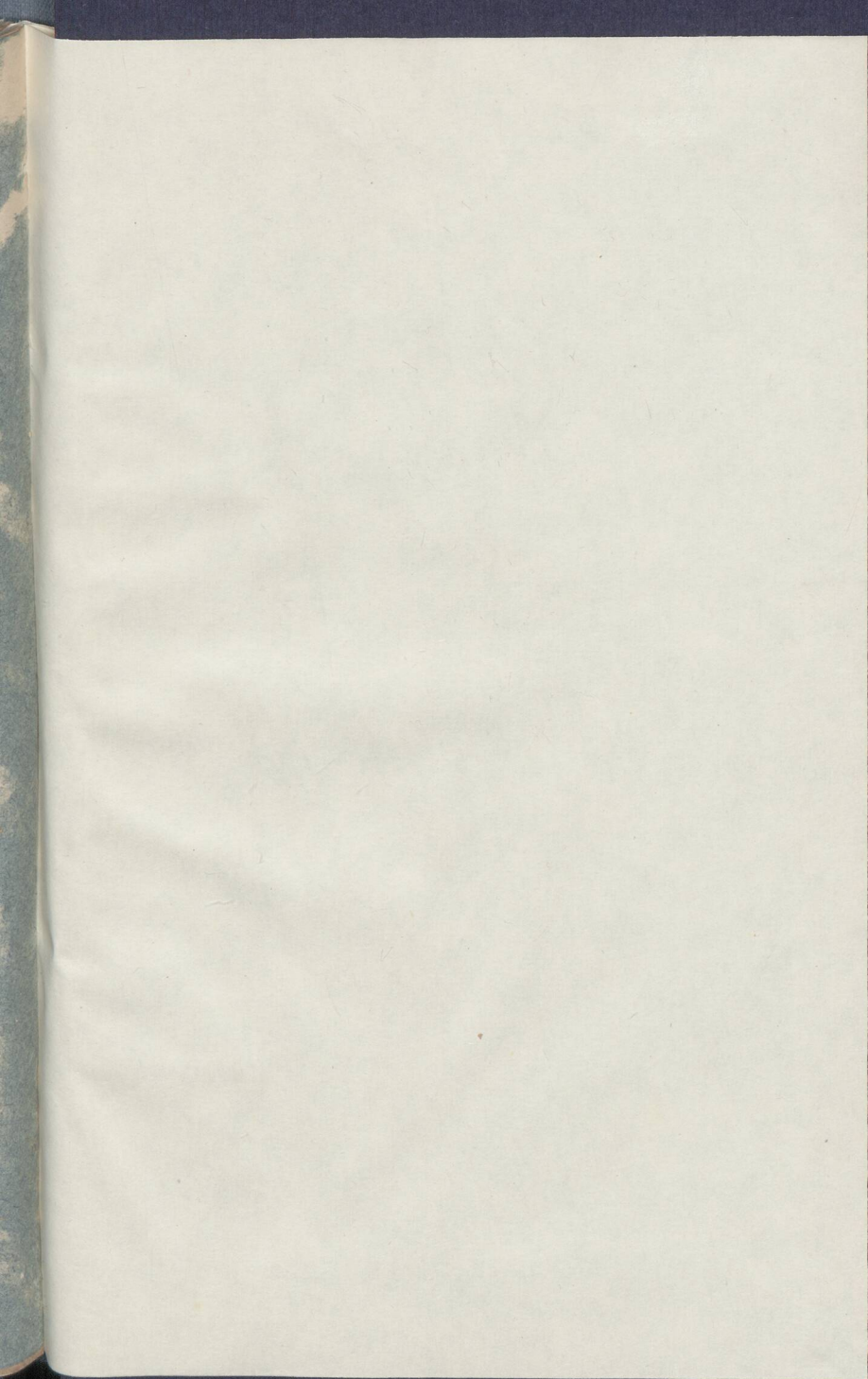
Dokument konstytucyi państwa pruskiego

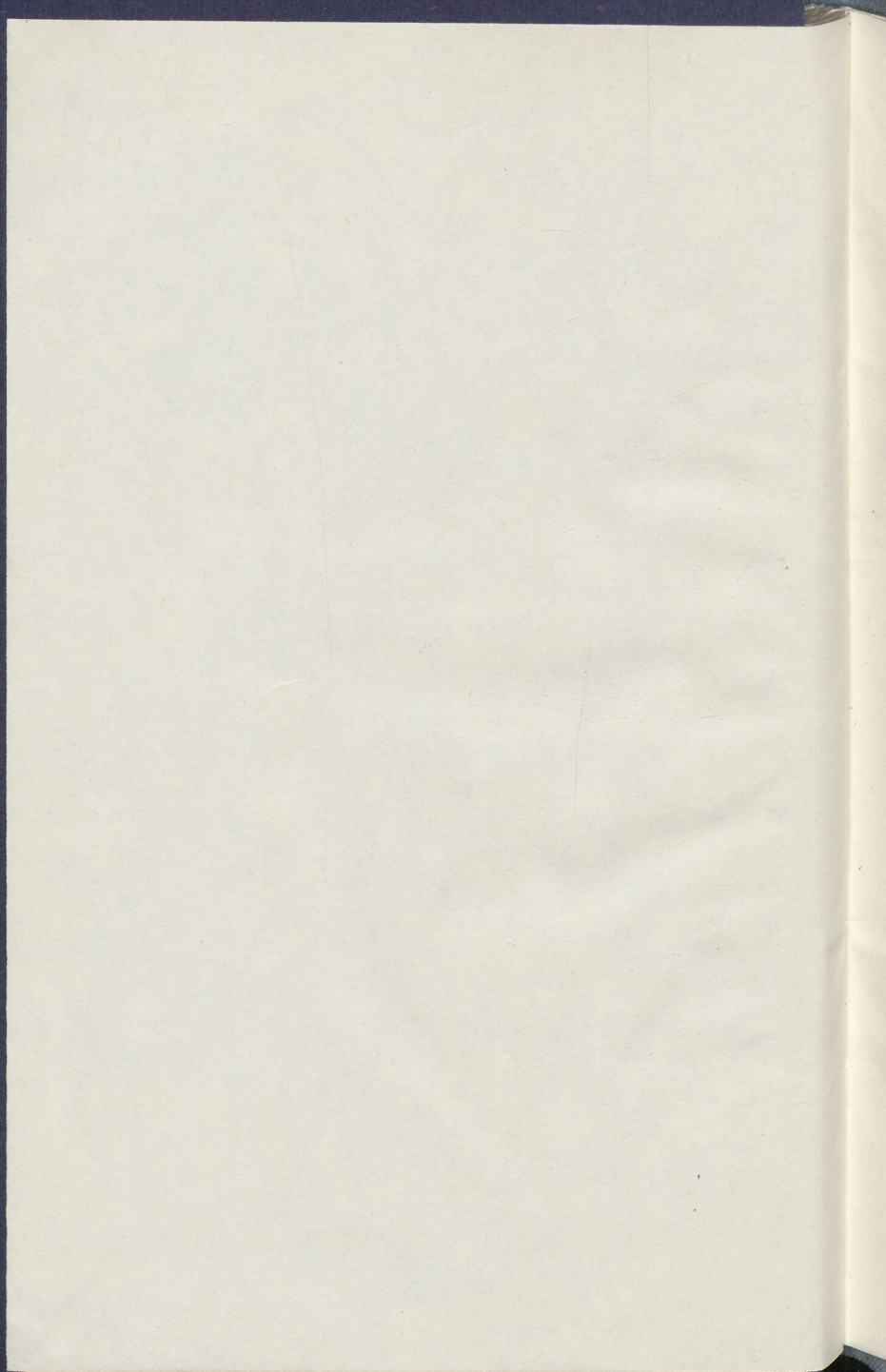

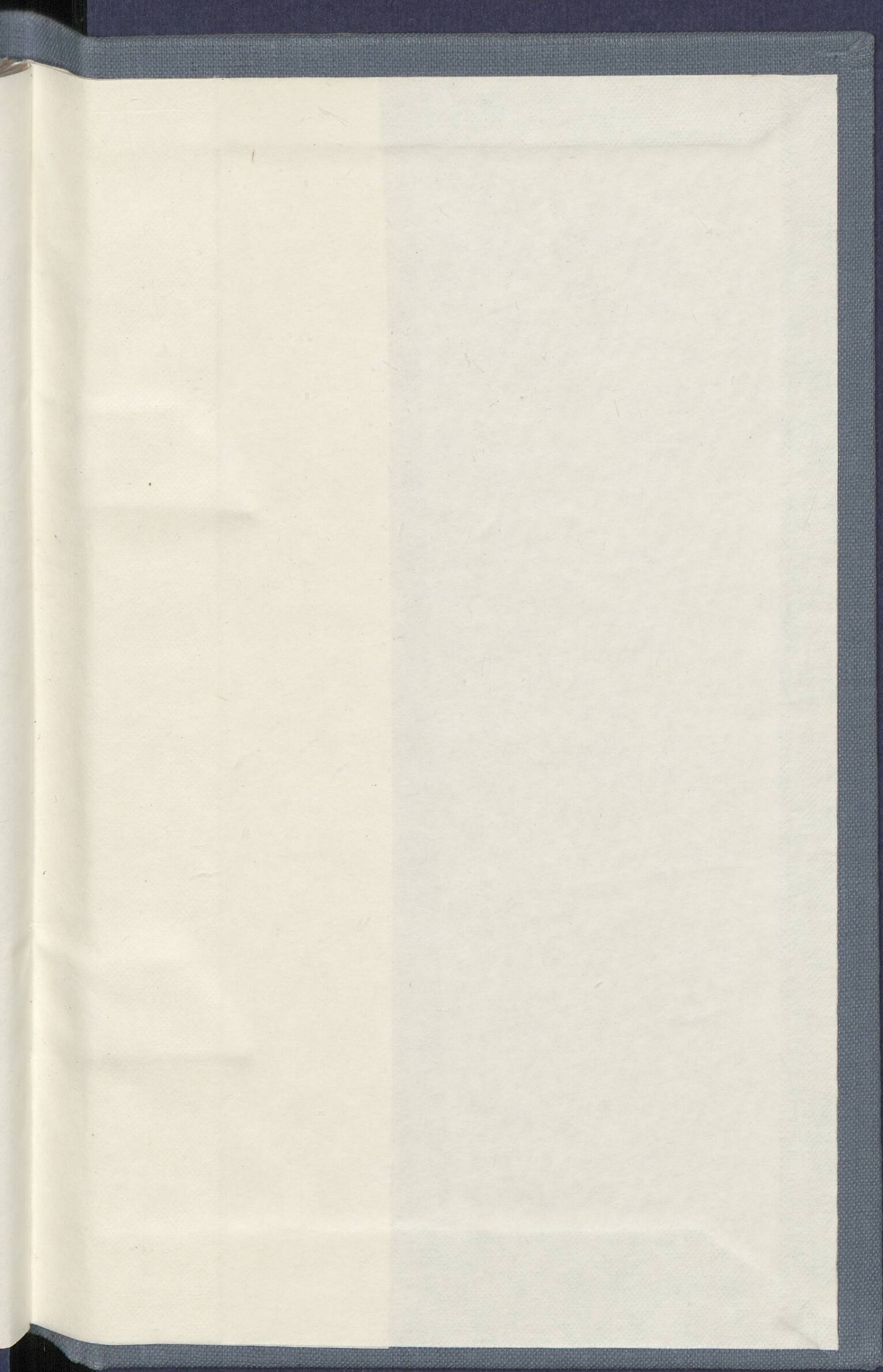
10

77477

DUBLAT
Feb. Jac.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
W POZNANIU

271964